Dit document vormt slechts een documentatiehulpmiddel en verschijnt buiten de verantwoordelijkheid van de instellingen

►**B**

TWEEDE RICHTLIJN VAN DE RAAD

van 22 juni 1988

tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, tot vaststelling van bepalingen ter bevordering van de daadwerkelijke uitoefening van het vrij verrichten van diensten en houdende wijziging van Richtlijn 73/239/EEG

(88/357/EEG)

(PB L 172 van 4.7.1988, blz. 1)

Gewijzigd bij:

		Publicatieblad		
		nr.	blz.	datum
►**M1**	Richtlijn 90/618/EEG van de Raad van 8 november 1990	L 330	44	29.11.1990
►**M2**	Richtlijn 92/49/EEG van de Raad van 18 juni 1992	L 228	1	11.8.1992

NB: Deze geconsolideerde versie bevat referenties naar de Europese rekeneenheid en/of ecu. Vanaf 1 januari 1999 moeten beide worden gelezen als referentie naar de euro — Verordening (EEG) nr. 3308/80 van de Raad (PB L 345 van 20.12.1980, blz. 1) en Verordening (EG) nr. 1103/97 van de Raad (PB L 162 van 19.6.1997, blz. 1).

▼B

TWEEDE RICHTLIJN VAN DE RAAD

van 22 juni 1988

tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, tot vaststelling van bepalingen ter bevordering van de daadwerkelijke uitoefening van het vrij verrichten van diensten en houdende wijziging van Richtlijn 73/239/EEG

(88/357/EEG)

DE RAAD VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap, inzonderheid op artikel 57, lid 2, en artikel 66,

Gezien het voorstel van de Commissie [1],

In samenwerking met het Europese Parlement [2],

Gezien het advies van het Economisch en Sociaal Comité [3],

Overwegende dat de interne verzekeringsmarkt tot ontwikkeling moet worden gebracht en dat, om dat doel te bereiken, voor de verzekeringsondernemingen die hun hoofdkantoor binnen de Gemeenschap hebben het verrichten van diensten in de Lid-Staten moet worden vergemakkelijkt, en zodoende aan de verzekeringnemers de mogelijkheid moet worden geboden om niet alleen op in hun land gevestigde verzekeraars een beroep te doen, maar ook op verzekeraars die hun hoofdkantoor in de Gemeenschap hebben en in andere Lid-Staten zijn gevestigd;

Overwegende dat overeenkomstig het Verdrag iedere discriminatoire behandeling inzake het verrichten van diensten, gebaseerd op de omstandigheid dat een onderneming niet is gevestigd in de Lid-Staat waar de dienst wordt verricht, sinds het einde van de overgangsperiode verboden is; dat dit verbod geldt voor het verrichten van diensten door iedere vestiging van een onderneming in de Gemeenschap: hoofdkantoor, agentschap of bijkantoor;

Overwegende dat om praktische redenen het verrichten van diensten moet worden omschreven, rekening houdend met enerzijds de vestiging van de verzekeraar, en anderzijds de plaats waar het risico gelegen is; dat derhalve eveneens een omschrijving moet worden gegeven van de plaats waar het risico gelegen is; dat bovendien de werkzaamheden door middel van vestiging moeten worden onderscheiden van de werkzaamheden in het kader van het vrij verrichten van diensten;

Overwegende dat de Eerste Richtlijn 73/239/EEG van de Raad van 24 juli 1973 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende de toegang tot het directe verzekeringsbedrijf, met uitzondering van de levensverzekeringsbranche, en de uitoefening daarvan [4], hierna te noemen eerste richtlijn, laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 87/344/EEG [5], moet worden aangevuld, inzonderheid om de controlebevoegdheden en -middelen van de toezichthoudende autoriteiten nader te omschrijven; dat bovendien specifieke bepalingen moeten worden vastgesteld betreffende de toegang tot, de uitoefening van en het toezicht op de werkzaamheden in het kader van het verrichten van diensten;

Overwegende dat aan de verzekeringnemers die wegens hun hoedanigheid of grootte of wegens de aard van het te verzekeren risico geen bijzondere bescherming nodig hebben in de Lid-Staat waar het risico is gelegen, totale vrijheid moet worden verleend om een beroep te doen op een zo ruim mogelijke verzekeringsmarkt; dat voorts een

---

([1]) PB nr. C 32 van 12. 2. 1976, blz. 2.
([2]) PB nr. C 36 van 13. 2. 1978, blz. 14, PB nr. C 167 van 27. 6. 1988 en besluit van 15 juni 1988 (nog niet bekendgemaakt in het Publikatieblad).
([3]) PB nr. C 204 van 30. 8. 1976, blz. 13.
([4]) PB nr. L 228 van 16. 8. 1973, blz. 3.
([5]) PB nr. L 185 van 4. 7. 1987, blz. 77.

▼B

adequate bescherming moet worden gegarandeerd voor de andere verzekeringnemers;

Overwegende dat het streven naar bescherming van de verzekeringnemers en voorkoming van distorsies van de mededinging een coördinatie rechtvaardigt van de in de eerste richtlijn bedoelde congruentieregels;

Overwegende dat de in de Lid-Staten vigerende bepalingen op het gebied van het op de verzekeringsovereenkomst toepasselijke recht uiteenlopend blijven; dat de vrijheid om als op de overeenkomst toepasselijk recht een ander recht te kiezen dan dat van de Lid-Staat waar het risico is gelegen, in bepaalde gevallen kan worden verleend op grond van regels die rekening houden met de specifieke omstandigheden;

Overwegende dat de verplichte verzekeringen moeten worden opgenomen in het toepassingsgebied van deze richtlijn, waarbij evenwel moet worden geëist dat de overeenkomst betreffende een dergelijke verzekering in overeenstemming is met de specifieke bepalingen betreffende deze verzekering, vastgesteld door de Lid-Staat die de verzekeringsplicht oplegt;

Overwegende dat de bepalingen van de eerste richtlijn betreffende portefeuille-overdracht moeten worden versterkt en aangevuld met bepalingen die specifiek betrekking hebben op de overdracht van de portefeuille van in het kader van dienstverrichting gesloten overeenkomsten aan een andere onderneming;

Overwegende dat van het toepassingsgebied van de bijzondere bepalingen inzake het vrij verrichten van diensten bepaalde risico's moeten worden uitgesloten ten aanzien waarvan de specifieke regels die door de autoriteiten van de Lid-Staten zijn vastgesteld, wegens hun aard en hun sociale gevolgen de toepassing van die bepalingen vooralsnog minder passend maken; dat deze uitsluitingen derhalve na een bepaalde periode van toepassing van de richtlijn opnieuw moeten worden bezien;

Overwegende dat bij de huidige stand van de coördinatie aan de Lid-Staten de bevoegdheid moet worden verleend om ter bescherming van de verzekeringnemers de gelijktijdige uitoefening van werkzaamheden in het kader van het vrij verrichten van diensten en werkzaamheden in het kader van vestiging te beperken; dat in een dergelijke beperking niet kan worden voorzien in de gevallen waarin de verzekeringnemers die bescherming niet behoeven;

Overwegende dat de toegang tot het vrij verrichten van diensten moet worden onderworpen aan procedures die garanderen dat de verzekeringsonderneming de bepalingen in acht neemt betreffende zowel de financiële garanties als de verzekeringsvoorwaarden; dat deze procedures kunnen worden versoepeld voor zover de werkzaamheden in het kader van dienstverrichting betrekking hebben op verzekeringnemers die wegens hun hoedanigheid of grootte of wegens de aard van het te verzekeren risico geen bijzondere bescherming behoeven in de Lid-Staat waar het risico is gelegen;

Overwegende dat een bijzondere samenwerking op het terrein van het vrij verrichten van diensten moet worden ingesteld tussen de bevoegde toezichthoudende autoriteiten van de Lid-Staten onderling en tussen deze autoriteiten en de Commissie; dat tevens een sanctieregeling moet worden ingesteld die van toepassing is wanneer de onderneming die diensten verricht, zich niet voegt naar de bepalingen van de Lid-Staat van dienstverrichting;

Overwegende dat in afwachting van een latere coördinatie de technische voorzieningen moeten worden onderworpen aan de regels en het toezicht van de Lid-Staat van dienstverrichting wanneer de werkzaamheden in het kader van dienstverrichting risico's betreffen waarvoor de Lid-Staat waarvoor de dienstverrichting bestemd is, de verzekeringnemers een bijzondere bescherming wil bieden; dat de technische voorzieningen daarentegen onderworpen blijven aan de regels en het toezicht van de Lid-Staat waar de verzekeraar is gevestigd wanneer dit streven naar bescherming van de verzekeringnemer niet gegrond is;

▼B

Overwegende dat in sommige Lid-Staten de verzekeringstransacties niet zijn onderworpen aan enige vorm van indirecte belasting, terwijl in de meeste Lid-Staten bijzondere heffingen en andere vormen van belasting, extra heffingen bestemd voor compensatie-instellingen daaronder begrepen, van toepassing zijn; dat deze heffingen en belastingen in de Lid-Staten waar zij gelden, qua structuur en tarieven aanzienlijk verschillen; dat voorkomen moet worden dat de bestaande verschillen ernstige concurrentiedistorsies tussen de Lid-Staten met zich brengen op het gebied van verzekeringsdiensten; dat onder voorbehoud van een latere harmonisatie de toepassing van de belastingregeling en andere door de Lid-Staat waar het risico is gelegen vastgestelde vormen van belasting een dergelijk bezwaar kan ondervangen en dat het de taak van de Lid-Staten is de nadere regels voor het innen van deze heffingen en belastingen vast te stellen;

Overwegende dat voorkomen moet worden dat het gebrek aan coördinatie bij de toepassing van deze richtlijn en van Richtlijn 78/473/EEG van de Raad van 30 mei 1978 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen op het gebied van de communautaire co-assurantie [1] ertoe leidt dat in elke Lid-Staat drie verschillende regelingen bestaan; dat te dien einde de risico's die in het kader van communautaire co-assurantie kunnen worden verzekerd, moeten worden omschreven aan de hand van de criteria die gelden voor de grote risico's in deze richtlijn;

Overwegende dat volgens artikel 8C van het Verdrag rekening dient te worden gehouden met de inspanning die bepaalde volkshuishoudingen met verschillen in ontwikkeling zich moeten getroosten; dat dan ook aan bepaalde Lid-Staten een overgangsregeling moet worden toegestaan waardoor de bepalingen van de richtlijn die specifiek betrekking hebben op het vrij verrichten van diensten, geleidelijk kunnen worden toegepast,

HEEFT DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

TITEL I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Deze richtlijn heeft tot doel:

a) aanvulling van de eerste richtlijn (73/239/EEG);

b) vaststelling van de bijzondere bepalingen aangaande het vrij verrichten van diensten voor de in de eerste richtlijn bedoelde verzekeringsondernemingen en -branches.

Artikel 2

In de zin van deze richtlijn wordt verstaan onder:

a) eerste richtlijn:

Richtlijn 73/239/EEG;

b) onderneming:

— voor de toepassing van de titels I en II

iedere onderneming waaraan overeenkomstig artikel 6 of artikel 23 van de eerste richtlijn vergunning is verleend;

— voor de toepassing van de titels III en V

iedere onderneming waaraan overeenkomstig artikel 6 van de eerste richtlijn vergunning is verleend;

c) vestiging:

hoofdkantoor, agentschap of bijkantoor van een onderneming, met inachtneming van artikel 3;

[1] PB nr. L 151 van 7. 6. 1978, blz. 25.

▼B

d) Lid-Staat waar het risico is gelegen:

— de Lid-Staat waar de goederen zich bevinden, wanneer de verzekering betrekking heeft hetzij op onroerend goed, hetzij op onroerend goed en op de inhoud daarvan, voor zover deze door dezelfde verzekeringspolis wordt gedekt;

— de Lid-Staat van registratie, wanneer de verzekering betrekking heeft op voer- en vaartuigen van om het even welke aard;

— de Lid-Staat waar de verzekeringnemer de overeenkomst heeft gesloten, indien het overeenkomsten betreft met een looptijd van vier maanden of minder die betrekking hebben op tijdens een reis of vakantie gelopen risico's, ongeacht de branche;

— de Lid-Staat waar de verzekeringnemer zijn gewone verblijfplaats heeft, of, indien de verzekeringnemer een rechtspersoon is, de Lid-Staat waar zich de vestiging van deze rechtspersoon bevindt waarop de overeenkomst betrekking heeft, in alle gevallen die niet uitdrukkelijk zijn genoemd in de vorige streepjes;

e) Lid-Staat van de vestiging:

de Lid-Staat waar de vestiging die het risico dekt, is gelegen;

f) Lid-Staat van dienstverrichting:

de Lid-Staat waar het risico is gelegen, wanneer het wordt gedekt door een in een andere Lid-Staat gelegen vestiging.

Artikel 3

Voor de toepassing van de eerste richtlijn en van deze richtlijn wordt met een agentschap of bijkantoor gelijkgesteld, elke duurzame aanwezigheid van een onderneming op het grondgebied van een Lid-Staat, ook indien die aanwezigheid niet de vorm heeft van een bijkantoor of een agentschap, maar enkel bestaat uit een bureau, beheerd door eigen personeel van de onderneming of door een zelfstandig persoon die echter gemachtigd is duurzaam voor die onderneming op te treden zoals een agentschap zou doen.

Artikel 4

In de zin van deze richtlijn en van de eerste richtlijn omvatten de algemene en bijzondere voorwaarden van de verzekeringspolissen niet de specifieke voorwaarden die bestemd zijn om in een afzonderlijk geval rekening te houden met de bijzondere aspecten van het te dekken risico.

TITEL II

Bepalingen ter aanvulling van de eerste richtlijn

Artikel 5

Artikel 5 van de eerste richtlijn wordt met het volgende onderdeel aangevuld:

„d) grote risico's

i) de risico's die behoren tot de in de bijlage onder A, 4, 5, 6, 7, 11 en 12, vermelde branches;

ii) de risico's die behoren tot de in de bijlage onder A, 14 en 15, vermelde branches wanneer de verzekeringnemer in het kader van een bedrijf of beroep een industriële of commerciële activiteit dan wel een vrij beroep uitoefent en het risico daarop betrekking heeft;

iii) de risico's die behoren tot de in de bijlage onder A, 8, 9, 13 en 16, vermelde branches voor zover de verzekeringnemer ten minste twee van de drie volgende criteria overschrijdt:

1e fase: tot en met 31 december 1992:

— balanstotaal: 12,4 miljoen Ecu

— netto-omzet: 24 miljoen Ecu

▼B

— gemiddeld personeelsbestand gedurende het boekjaar: 500.

2e fase: vanaf 1 januari 1993:

— balanstotaal: 6,2 miljoen Ecu,

— netto-omzet: 12,8 miljoen Ecu,

— gemiddeld personeelsbestand gedurende het boekjaar: 250.

Wanneer de verzekeringnemer deel uitmaakt van een groep maatschappijen waarvan de geconsolideerde jaarrekening overeenkomstig Richtlijn 83/349/EEG (1) wordt opgesteld, worden de bovengenoemde criteria op basis van de geconsolideerde rekening toegepast.

Iedere Lid-Staat kan aan de onder iii) genoemde categorie de risico's toevoegen die door beroepsverenigingen, joint ventures of tijdelijke verenigingen worden verzekerd.”.

Artikel 6

Voor de toepassing van artikel 15, lid 2, eerste alinea, en artikel 24 van de eerste richtlijn, voegen de Lid-Staten zich naar bijlage 1 bij deze richtlijn voor wat betreft de congruentieregels.

Artikel 7

1. Het recht dat van toepassing is op de in deze richtlijn bedoelde verzekeringsovereenkomsten ter dekking van in de Lid-Staten gelegen risico's, wordt vastgesteld overeenkomstig de volgende bepalingen:

a) Wanneer de verzekeringnemer zijn gewone verblijfplaats of zijn hoofdbestuur heeft op het grondgebied van de Lid-Staat waar het risico is gelegen, is op de verzekeringsovereenkomst het recht van deze Lid-Staat van toepassing. Indien zulks volgens het recht van deze Staat mogelijk is, kunnen de partijen evenwel het recht van een ander land kiezen.

b) Wanneer de verzekeringnemer niet zijn gewone verblijfplaats of zijn hoofdbestuur heeft in de Lid-Staat waar het risico is gelegen, kunnen de partijen bij de verzekeringsovereenkomst kiezen tussen toepassing van het recht van de Lid-Staat waar het risico is gelegen of van dat van het land waar de verzekeringnemer zijn gewone verblijfplaats of zijn hoofdbestuur heeft.

c) Wanneer de verzekeringnemer in het kader van een bedrijf of beroep een commerciële of industriële activiteit dan wel een vrij beroep uitoefent en de overeenkomst twee of meer risico's dekt die met deze activiteit verband houden en in verschillende Lid-Staten zijn gelegen, strekt de vrijheid van keuze van het op de overeenkomst toepasselijke recht zich uit tot het recht van deze Lid-Staten en van het land waar de verzekeringnemer zijn gewone verblijfplaats of zijn hoofdbestuur heeft.

d) Niettegenstaande het bepaalde onder b) en c), kunnen de partijen, wanneer de in die onderdelen bedoelde Lid-Staten een grotere vrijheid voor de keuze van het op de overeenkomst toepasselijke recht toestaan, zich op deze vrijheid beroepen.

e) Niettegenstaande het bepaalde onder a), b) en c), kunnen de partijen, wanneer de door de overeenkomst gedekte risico's beperkt zijn tot schadegevallen die zich kunnen voordoen in een andere Lid-Staat dan de Lid-Staat waar het risico is gelegen, als omschreven in artikel 2, onder d), altijd het recht van eerstgenoemde Lid-Staat kiezen.

▼M2

f) Voor de risico's bedoeld in artikel 5, onder d), van Richtlijn 73/239/EEG, kunnen de partijen vrij kiezen welk recht van toepassing is.

(1) PB nr. L 193 van 18. 7. 1983, blz. 1.

▼B

g) De rechtskeuze door partijen in de onder a) en f) bedoelde gevallen laat, wanneer alle overige elementen van het geval op het tijdstip van deze keuze met een enkele Lid-Staat zijn verbonden, onverlet de dwingende bepalingen van deze Lid-Staat, te weten de bepalingen waarvan volgens het recht van deze Lid-Staat niet bij overeenkomst mag worden afgeweken.

h) De in de vorige onderdelen bedoelde rechtskeuze moet uitdrukkelijk zijn gedaan of voldoende duidelijk blijken uit de bepalingen van de overeenkomst of de omstandigheden van het geval. Zo niet, of indien geen keuze is gedaan, wordt de overeenkomst beheerst door het recht van het land waarmee zij het nauwst is verbonden van alle volgens de vorige onderdelen in aanmerking komende landen. Indien evenwel een deel van de overeenkomst kan worden afgescheiden en dit deel nauwer verbonden is met een ander van de volgens de vorige onderdelen in aanmerking komende landen, kan hierop bij wijze van uitzondering het recht van dat andere land worden toegepast. Aangenomen wordt dat de overeenkomst het nauwst is verbonden met de Lid-Staat waar het risico is gelegen.

i) Indien een Staat uit meer dan een territoriale eenheid bestaat en elke eenheid daarvan eigen rechtsregels voor verbintenissen uit overeenkomst bezit, wordt voor de vaststelling van het overeenkomstig deze richtlijn, toe te passen recht iedere eenheid als een land beschouwd.

Een Lid-Staat waarbinnen verschillende territoriale eenheden eigen rechtsregels voor verbintenissen uit overeenkomst bezitten, is niet verplicht de bepalingen van deze richtlijn toe te passen op conflicten tussen het recht van deze eenheden.

2. Dit artikel laat de toepassing onverlet van de bepalingen van het land van de rechter die, ongeacht het op de overeenkomst toepasselijke recht, het geval dwingend beheersen.

Indien het recht van een Lid-Staat daarin voorziet, kan gevolg worden toegekend aan de dwingende bepalingen van het recht van de Lid-Staat waar het risico is gelegen of van een Lid-Staat die de verzekeringsplicht oplegt, indien en voor zover die bepalingen volgens het recht van deze landen toepasselijk zijn, ongeacht het recht dat de overeenkomst beheerst.

Wanneer de overeenkomst risico's dekt die gelegen zijn in meer dan één Lid-Staat, wordt voor de toepassing van dit lid de overeenkomst beschouwd als bestaande uit verscheidene overeenkomsten waarvan elk betrekking heeft op één Lid-Staat.

3. Behoudens het in de voorgaande leden bepaalde, passen de Lid-Staten op de in deze richtlijn bedoelde verzekeringsovereenkomsten de algemene bepalingen van hun internationaal privaatrecht inzake verbintenissen uit overeenkomst toe.

Artikel 8

1. Onder de in dit artikel omschreven voorwaarden kunnen de verzekeringsondernemingen overeenkomstig de bepalingen van deze richtlijn en van de eerste richtlijn overeenkomsten voor verplichte verzekeringen aanbieden en sluiten.

2. Wanneer een Lid-Staat de verplichting tot verzekering oplegt, voldoet de overeenkomst slechts aan deze verplichting indien zij strookt met de specifieke bepalingen met betrekking tot die verzekering die deze Lid-Staat heeft vastgesteld.

3. Wanneer bij verplichte verzekering het recht van de Lid-Staat waar het risico is gelegen, strijdig is met het recht van de Lid-Staat die de verplichting tot verzekering oplegt, heeft dit laatste voorrang.

4. ► **M2** a) Onverminderd het hierna onder c) bepaalde is artikel 7, lid 2, derde alinea, van toepassing wanneer de verzekeringsovereenkomst dekking geeft in verscheidene Lid-Staten waarvan ten minste één een verplichting tot verzekering oplegt. ◄

▼M2

▼B

c) Een Lid-Staat kan, in afwijking van artikel 7, voorschrijven dat het recht dat van toepassing is op de overeenkomst inzake een verplichte verzekering het recht is van de Staat die de verzekeringsplicht oplegt.

d) Wanneer de verzekeraar in een Lid-Staat die een verzekeringsplicht oplegt, het beëindigen van de dekking aan de bevoegde autoriteiten moet melden, kan deze beëindiging aan benadeelde derden slechts worden tegengeworpen onder de door de wetgeving van deze Lid-Staat bepaalde voorwaarden.

5. a) Elke Lid-Staat deelt de Commissie de risico's mee waarvoor zijn wetgeving een verzekeringsplicht oplegt, en geeft daarbij het volgende aan:

— de specifieke bepalingen betreffende deze verzekering;

— de gegevens die moeten voorkomen in de verklaring die de verzekeraar aan de verzekerde moet afgeven, wanneer deze Lid-Staat een bewijs verlangt dat aan de verzekeringsplicht is voldaan. Elke Lid-Staat kan eisen dat onder die gegevens de verklaring van de verzekeraar voorkomt, dat de overeenkomst in overeenstemming is met de specifieke bepalingen betreffende deze verzekering.

b) De Commissie maakt de onder a) bedoelde gegevens bekend in het *Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen*.

c) Iedere Lid-Staat aanvaardt als verklaring dat aan de verzekeringsplicht is voldaan, een document waarvan de inhoud overeenstemt met het bepaalde onder a), tweede streepje.

Artikel 9

1. In artikel 9 en in artikel 11, lid 1, van de eerste richtlijn wordt de laatste alinea vervangen door:

„De onder a) en b) bedoelde gegevens betreffende de algemene en bijzondere voorwaarden en de tarieven zijn echter niet vereist met betrekking tot de in artikel 5, onder d), bedoelde risico's.”.

2. In de artikelen 8 en 10 van de eerste richtlijn wordt lid 3 vervangen door:

„3. De huidige coördinatie belet niet dat de Lid-Staten wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen handhaven of invoeren, met name betreffende de noodzaak van een technische kennis van de bestuurders, alsmede de goedkeuring van de statuten, van de algemene en bijzondere voorwaarden van de verzekeringspolissen, van de tarieven en van elk ander document dat voor de normale uitoefening van het toezicht vereist is.

Voor de in artikel 5, onder d), bedoelde risico's stellen de Lid-Staten echter geen bepalingen vast waarin de goedkeuring of systematische mededeling wordt geëist van de algemene en bijzondere voorwaarden van de verzekeringspolissen, van de tarieven, van de formulieren en andere gedrukte documenten waarvan de onderneming gebruik wil maken in haar betrekkingen met de verzekeringnemers. Voor het toezicht op de naleving van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende deze risico's kunnen zij alleen de niet-systematische mededeling van deze voorwaarden en andere documenten eisen, zonder dat dit vereiste voor de onderneming een voorwaarde voor de uitoefening van haar werkzaamheden mag vormen.

Voor de in artikel 5, onder d), bedoelde risico's kunnen de Lid-Staten de voorafgaande kennisgeving of de goedkeuring van voorgestelde tariefverhogingen alleen als onderdeel van een algemeen prijscontrolesysteem handhaven of invoeren.

De huidige coördinatie belet de Lid-Staten evenmin de ondernemingen die een vergunning aanvragen of hebben verkregen voor branche 18 onder A van de bijlage, te onderwerpen aan het toezicht op de directe of indirecte middelen in de vorm van personeel en uitrusting, met inbe-

▼B

grip van de kwalificaties van de medische staf en de kwaliteit van de uitrusting waarover zij beschikken om hun verplichtingen die onder deze branche vallen na te komen.”.

Artikel 10

Artikel 19 van de eerste richtlijn wordt aangevuld met het volgende lid:

„3. Iedere Lid-Staat neemt de nodige maatregelen opdat de op de verzekeringsondernemingen toezichthoudende autoriteiten over de bevoegdheden en middelen beschikken die noodzakelijk zijn om toezicht uit te oefenen op de werkzaamheden van de op zijn grondgebied gevestigde verzekeringsondernemingen, met inbegrip van de werkzaamheden die buiten dit grondgebied worden verricht, overeenkomstig de richtlijnen van de Raad betreffende deze werkzaamheden en met het oog op de toepassing ervan.

Deze bevoegdheden en middelen moeten aan de toezichthoudende autoriteiten met name de mogelijkheid verschaffen om:

— grondige informatie te verkrijgen over de situatie en alle werkzaamheden van de onderneming, met name:

  — door het inwinnen van inlichtingen of het opvragen van documenten betreffende de verzekeringsactiviteiten,

  — door het verrichten van controles ter plaatse in de bedrijfsruimten van de onderneming;

— jegens de onderneming alle afdoende en noodzakelijke maatregelen te treffen om te bewerkstelligen dat de werkzaamheden van de onderneming blijven stroken met de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen welke de onderneming in de onderscheiden Lid-Staten in acht moet nemen, inzonderheid met het programma van werkzaamheden, voor zover dit laatste verplicht blijft, alsook om misstanden te vermijden of te beëindigen die de belangen der verzekerden zouden schaden;

— te bewerkstelligen dat de door de toezichthoudende autoriteiten noodzakelijk geachte maatregelen worden toegepast, zo nodig door de tenuitvoerlegging ervan te gelasten, in voorkomend geval door een beroep te doen op de gerechtelijke instanties.

De Lid-Staten kunnen de toezichthoudende autoriteiten ook de mogelijkheid bieden alle inlichtingen te verkrijgen betreffende de overeenkomsten die in het bezit zijn van tussenpersonen.”.

Artikel 11

1. Artikel 21 van de eerste richtlijn wordt geschrapt.

▼M2

▼B

TITEL III

Bijzondere bepalingen ten aanzien van het vrij verrichten van diensten

Artikel 12

1. De bepalingen van deze titel zijn van toepassing wanneer een onderneming vanuit een in een Lid-Staat gelegen vestiging een risico dekt dat volgens artikel 2, onder d), is gelegen in een andere Lid-Staat; deze laatste is de Lid-Staat van dienstverrichting in de zin van deze titel.

2. De bepalingen van deze titel zijn niet van toepassing op de verrichtingen en ondernemingen en evenmin op de instellingen waarop de eerste richtlijn niet van toepassing is, noch op de risico's die moeten worden gedekt door de in artikel 4 van die richtlijn genoemde publiekrechtelijke instellingen.

▼**M2**

▼**M1**

Artikel 12 bis

1. Dit artikel is van toepassing wanneer een onderneming vanuit een vestiging in een Lid-Staat dekking verleent voor een onder nummer 10 van punt A van de bijlage bij Richtlijn 73/239/EEG begrepen risico, met uitzondering van de aansprakelijkheid van de vervoerder, dat in een andere Lid-Staat gelegen is.

2. De Lid-Staat van dienstverrichting eist van de onderneming dat zij toetreedt tot, en deelneemt in de financiering van het nationale bureau en het nationale garantiefonds van die Staat.

Van de onderneming kan evenwel met betrekking tot in het kader van dienstverrichting gedekte risico's geen andere betaling of bijdrage aan het bureau of het fonds van de Lid-Staat van dienstverrichting worden geëist, dan een die, op dezelfde grondslag als geldt voor ondernemingen welke voor risico's van branche 10, met uitzondering van de aansprakelijkheid van de vervoerder, vanuit een vestiging in die Staat dekking verlenen, is berekend op basis van haar premie-inkomsten of het aantal door haar in de betrokken branche in die Staat gedekte risico's.

3. Deze richtlijn vormt geen beletsel om te bepalen dat een dienstverrichtende verzekeringsonderneming zich moet houden aan de voorschriften van de Lid-Staat van dienstverrichting inzake dekking van verzwaarde risico's, voor zover die voorschriften van toepassing zijn op de aldaar gevestigde ondernemingen.

4. De Lid-Staat van dienstverrichting verplicht de onderneming er zorg voor te dragen dat het feit dat zij in het kader van dienstverrichting dekking voor een risico van branche 10 verleent, met uitzondering van de aansprakelijkheid van de vervoerder, er niet toe leidt dat personen die een vordering, ontstaan uit voorvallen die zich op het grondgebied van die Staat hebben voorgedaan, indienen, in een nadeliger positie verkeren dan wanneer de onderneming vanuit een vestiging aldaar werkzaam zou zijn.

Daartoe eist de Lid-Staat van dienstverrichting van de onderneming dat zij een op zijn grondgebied woonachtige of gevestigde vertegenwoordiger aanstelt, die alle nodige informatie met betrekking tot vorderingen vergaart, en over voldoende bevoegdheid beschikt om de onderneming te vertegenwoordigen tegenover personen die schade hebben geleden en een vordering kunnen indienen — met inbegrip van de vergoeding van dergelijke vorderingen — en deze onderneming te vertegenwoordigen of zo nodig te laten vertegenwoordigen voor de rechter en de autoriteiten van die Lid-Staat in verband met deze vorderingen.

Ook kan de vertegenwoordiger worden verplicht de onderneming bij de bevoegde autoriteiten van de Staat van dienstverrichting te vertegenwoordigen wanneer het gaat om de controle op het bestaan van geldige verzekeringspolissen wettelijke aansprakelijkheid motorrijtuigen.

De Lid-Staat van dienstverrichting mag de vertegenwoordiger niet verplichten zich namens de onderneming die hem heeft aangesteld, bezig te houden met andere dan de in de tweede en derde alinea genoemde werkzaamheden. De vertegenwoordiger houdt zich namens de betrokken onderneming niet bezig met het directe verzekeringsbedrijf.

De aanwijzing van de vertegenwoordiger wordt niet beschouwd als de opening van een bijkantoor of agentschap in de zin van artikel 6, lid 2, onder b), van Richtlijn 73/239/EEG, noch als een vestiging in de zin van artikel 2, onder c), van deze richtlijn.

▼M2

Artikel 14

Elke verzekeringsonderneming die voornemens is haar werkzaamheden voor het eerst in het kader van het vrij verrichten van diensten in één of meer Lid-Staten uit te oefenen, is gehouden de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staat van herkomst hiervan vooraf in kennis te stellen, met opgave van de aard van de risico's die zij voornemens is te dekken.

Artikel 16

1. De bevoegde autoriteiten van de Lid-Staat van herkomst delen binnen één maand na de in artikel 14 bedoelde kennisgeving aan de Lid-Staat of de Lid-Staten op het grondgebied waarvan de verzekeringsonderneming voornemens is in het kader van het vrij verrichten van diensten werkzaamheden uit te oefenen, mee:

a) dat de verzekeringsonderneming de vereiste solvabiliteitsmarge bezit, berekend overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 16 en 17 van Richtlijn 73/239/EEG;

b) de branches die de onderneming mag uitoefenen;

c) de aard van de risico's die de onderneming voornemens is in de Lid-Staat van dienstverrichting te dekken.

Zij stellen tegelijkertijd de betrokken onderneming daarvan in kennis.

Elke Lid-Staat op wiens grondgebied een verzekeringsonderneming voornemens is, in het kader van het vrij verrichten van diensten, de in branche 10 van punt A van de bijlage bij Richtlijn 73/239/EEG ingedeelde risico's te dekken, met uitzondering van de wettelijke aansprakelijkheid van de vervoerder, kan eisen dat betrokken onderneming:

— de naam en het adres bekend maakt van de vertegenwoordiger van de verzekeringsonderneming bedoeld in artikel 12 bis, lid 4, van deze richtlijn;

— een verklaring overlegt waarin staat dat de onderneming is toegetreden tot het nationale bureau en het nationale garantiefonds van de Lid-Staat van dienstverrichting.

2. Wanneer de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staat van herkomst de in lid 1 bedoelde gegevens niet meedelen binnen de gestelde termijn, delen zij de redenen van deze weigering binnen die zelfde termijn aan de verzekeringsonderneming mee. Tegen deze weigering moet beroep openstaan bij de rechter in de Lid-Staat van herkomst.

3. De verzekeringsonderneming kan haar werkzaamheden aanvangen vanaf de officieel bevestigde datum waarop haar bericht is gegeven van de in lid 1, eerste alinea, bedoelde mededeling.

Artikel 17

Wanneer de verzekeringsonderneming voornemens is in de in artikel 14 bedoelde gegevens een wijziging aan te brengen, volgt zij daartoe de in de artikelen 14 en 16 bepaalde procedure.

▼B

Artikel 26

1. De risico's die in aanmerking komen voor dekking in het kader van communautaire co-assurantie in de zin van Richtlijn 78/473/EEG zijn die welke zijn omschreven in artikel 5, onder d), van de eerste richtlijn.

2. De in deze richtlijn opgenomen bepalingen met betrekking tot de risico's die zijn omschreven in artikel 5, onder d), van de eerste richtlijn zijn van toepassing op de eerste verzekeraar.

▼B

TITEL IV

Overgangsbepalingen

Artikel 27

1. Voor Griekenland, Ierland, Spanje en Portugal gelden de volgende overgangsmaatregelen:

i) tot en met 31 december 1992 mogen deze Lid-Staten op alle risico's de regeling toepassen die geldt voor andere dan de in artikel 5, onder d), van de eerste richtlijn omschreven risico's;

ii) vanaf 1 januari 1993 tot en met 31 december 1994 geldt de regeling voor grote risico's voor de in artikel 5, onder d), i) en ii), van de eerste richtlijn bedoelde risico's; voor de in artikel 5, onder d), iii), van dat artikel bedoelde risico's stellen deze Lid-Staten de toe te passen drempelwaarden vast;

iii) *Spanje*

— vanaf 1 januari 1995 tot en met 31 december 1996 zijn de in artikel 5, onder d), iii), van de eerste richtlijn genoemde drempelwaarden van de eerste fase van toepassing;

— vanaf 1 januari 1997 zijn de drempelwaarden van de tweede fase van toepassing.

Portugal, Ierland en Griekenland

— vanaf 1 januari 1995 tot en met 31 december 1998 zijn de in artikel 5, onder d), iii), van de eerste richtlijn genoemde drempelwaarden van de eerste fase van toepassing;

— vanaf 1 januari 1999 zijn de drempelwaarden van de tweede fase van toepassing.

▼M1

De vanaf 1 januari 1995 toegestane uitzondering is alleen van toepassing op overeenkomsten ter dekking van tot de branches 3, 8, 9, 10, 13 en 16 behorende risico's die uitsluitend gelegen zijn in een van de vier Lid-Staten waarvoor deze overgangsregeling geldt.

▼B

2. Tot en met 31 december 1994 is artikel 26, lid 1, van deze richtlijn niet van toepassing op risico's die gelegen zijn in de vier in dit artikel genoemde Lid-Staten. Voor de overgangsperioden vanaf 1 januari 1995 zijn de in artikel 5, onder d), iii), van de eerste richtlijn omschreven risico's die in deze Lid-Staten zijn gelegen en in aanmerking komen voor dekking in het kader van communautaire coassurantie in de zin van Richtlijn 78/473/EEG, die welke de in lid 1, onder iii), van dit artikel bedoelde drempelwaarden overschrijden.

TITEL V

Slotbepalingen

Artikel 28

De Commissie en de bevoegde autoriteiten van de Lid-Staten werken nauw samen, ten einde het toezicht op het directe verzekeringsbedrijf binnen de Gemeenschap te vergemakkelijken.

Iedere Lid-Staat brengt de Commissie op de hoogte van de belangrijkste moeilijkheden die de toepassing van deze richtlijn met zich brengt, onder meer van de moeilijkheden die zich voordoen indien een Lid-Staat een abnormale verplaatsing constateert van de verzekeringsactiviteit ten nadele van de op zijn grondgebied gevestigde ondernemingen naar agentschappen en bijkantoren die in de nabijheid van zijn grondgebied zijn gelegen.

De Commissie en de bevoegde autoriteiten van de betrokken Lid-Staten onderzoeken deze moeilijkheden zo snel mogelijk ten einde een afdoende oplossing te vinden.

In voorkomend geval dient de Commissie bij de Raad passende voorstellen in.

▼B

Artikel 29

De Commissie legt de Raad op gezette tijden en voor de eerste maal op 1 juli 1993 een verslag voor over de ontwikkeling van de markt der in het kader van het vrij verrichten van diensten gesloten verzekeringen.

Artikel 30

Telkens wanneer in deze richtlijn de Ecu wordt vermeld, is de vanaf 31 december van elk jaar in aanmerking te nemen tegenwaarde in nationale valuta die welke geldt op de laatste dag van de voorgaande maand oktober waarvoor de tegenwaarde van de Ecu in alle valuta's van de Gemeenschap beschikbaar is.

Artikel 2 van Richtlijn 76/580/EEG [1] is alleen van toepassing op de artikelen 3, 16 en 17 van de eerste richtlijn.

Artikel 31

De Raad gaat om de vijf jaar, op voorstel van de Commissie, over tot onderzoek naar en, in voorkomend geval, tot herziening van alle in Ecu uitgedrukte bedragen in deze richtlijn, rekening houdende met de ontwikkeling van de economische en monetaire toestand in de Gemeenschap.

Artikel 32

De Lid-Staten wijzigen hun nationale bepalingen overeenkomstig deze richtlijn binnen achttien maanden na kennisgeving daarvan [2] en stellen de Commissie onmiddellijk van de wijzigingen in kennis.

De overeenkomstig de eerste alinea gewijzigde bepalingen worden binnen vierentwintig maanden na de kennisgeving van de richtlijn toegepast.

Artikel 33

Na de kennisgeving van deze richtlijn stellen de Lid-Staten de Commissie in kennis van de teksten van alle belangrijke wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen die zij op het door de richtlijn bestreken gebied aannemen.

Artikel 34

De bijlagen vormen een integrerend deel van deze richtlijn.

Artikel 35

Deze richtlijn is gericht tot de Lid-Staten.

---

[1] PB nr. L 189 van 13. 7. 1976, blz. 13.

[2] De kennisgeving van deze richtlijn heeft plaatsgevonden op 30 juni 1988.

▼B

BIJLAGE 1

CONGRUENTIEREGELS

De valuta waarin de verplichtingen van de verzekeraar luiden, wordt vastgesteld overeenkomstig de volgende voorschriften:

1. Wanneer de dekking van een overeenkomst in een bepaalde valuta is uitgedrukt, worden de verplichtingen van de verzekeraar geacht opeisbaar te zijn in deze valuta.

2. Wanneer de dekking van een overeenkomst niet in een bepaalde valuta is uitgedrukt, worden de verplichtingen van de verzekeraar geacht opeisbaar te zijn in de valuta van het land waar het risico is gelegen. De verzekeraar kan evenwel de valuta kiezen waarin de premie is uitgedrukt, in gevallen waarin er goede gronden voor een dergelijke keuze aanwezig zijn.

   Dit kan het geval zijn indien het al bij de ondertekening van de overeenkomst waarschijnlijk is dat de schade-uitkering niet in de valuta van het land waar het risico is gelegen, maar in de premievaluta zal worden betaald.

3. De Lid-Staten mogen de verzekeraar toestaan ervan uit te gaan dat de valuta waarin hij aan zijn verplichtingen moet voldoen, die is welke hij overeenkomstig de opgedane ervaring zal gebruiken, of bij ontstentenis daarvan, de valuta van het land waar hij is gevestigd:

   — voor overeenkomsten ter dekking van de risico's die zijn ingedeeld in de branches 4, 5, 6, 7, 11, 12 en 13 (uitsluitend producentenaansprakelijkheid), en

   — voor overeenkomsten ter dekking van de in de andere branches ingedeelde risico's, wanneer overeenkomstig de aard van de risico's aan de verplichtingen moet worden voldaan in een andere valuta dan die welke zou voortvloeien uit de toepassing van de voorgaande bepalingen.

4. Wanneer een schadegeval bij de verzekeraar is gemeld en de uitkeringen moeten gebeuren in een bepaalde andere valuta dan die welke uit de toepassing van de voorgaande bepalingen voortvloeit, worden de verplichtingen van de verzekeraar geacht in die valuta opeisbaar te zijn, met name de valuta waarin de door de verzekeraar te betalen schadevergoeding is vastgesteld bij een rechterlijke uitspraak of bij overeenkomst tussen de verzekeraar en de verzekerde.

5. Indien een schade wordt begroot in een valuta die bij de verzekeraar vooraf bekend is, doch die verschilt van die welke voortvloeit uit de toepassing van de voorgaande bepalingen, mogen de verzekeraars ervan uitgaan dat hun verplichtingen opeisbaar zijn in deze valuta.

6. De Lid-Staten kunnen de ondernemingen toestaan om tegenover hun technische voorzieningen geen congruente activa te stellen, indien uit de toepassing van de voorgaande bepalingen voortvloeit dat de onderneming — hoofdkantoor of bijkantoor — om te voldoen aan het congruentiebeginsel, over activa in een bepaalde valuta moet beschikken voor een bedrag van niet meer dan 7 % van de activa in andere valuta's.

In het geval echter van:

   a) congruentie in Griekse drachmen, Ierse ponden of Portugese escudo's, mag dit bedrag niet meer bedragen dan:

      — 1 miljoen Ecu gedurende een overgangsperiode die eindigt op 31 december 1992;

      — 2 miljoen Ecu gedurende de periode vanaf 1 januari 1993 tot en met 31 december 1998;

   b) congruentie in Belgische of Luxemburgse franken of Spaanse peseta's, mag dit bedrag niet meer bedragen dan 2 miljoen Ecu gedurende een periode die eindigt op 31 december 1996.

   Na afloop van de onder a) en b) genoemde overgangsperioden is de algemene regeling op deze valuta's van toepassing, tenzij de Raad anders besluit.

7. Het staat de Lid-Staten vrij, van de ondernemingen — hoofdkantoor of bijkantoor — de toepassing van het congruentiebeginsel niet te verlangen, indien de verplichtingen opeisbaar zijn in een andere valuta dan die van een van de Lid-Staten van de Gemeenschap, indien er voor beleggingen in deze valuta voorschriften bestaan, indien voor deze valuta transferbeperkingen gelden of ten slotte indien deze valuta om soortgelijke redenen ongeschikt is om te worden gebruikt tot dekking van technische voorzieningen.

▼**M2**

8. Verzekeringsondernemingen mogen een bedrag van ten hoogste 20 % van hun in een bepaalde valuta luidende verplichtingen dekken met niet-congruente activa.

9. Iedere Lid-Staat kan bepalen dat, wanneer krachtens bovenstaande voorschriften tegenover verplichtingen activa moeten staan die luiden in de valuta van een Lid-Staat, aan deze voorwaarde eveneens wordt geacht te zijn voldaan, indien de betreffende activa in ecu luiden.

▼B

BIJLAGE 2 A

TECHNISCHE EXPLOITATIEREKENING

1. Totaalbedrag van de verdiende brutopremies
2. Totaal geleden schade
3. Provisiekosten
4. Bruto technisch resultaat.

▼B

BIJLAGE 2 B

TECHNISCHE EXPLOITATIEREKENING

1. Brutopremies van het laatste afgesloten tekenjaar
2. Bruto geleden schade van het laatste afgesloten tekenjaar (inclusief voorziening aan het einde van het tekenjaar)
3. Provisiekosten
4. Bruto technisch resultaat